

6555

Handwritten mark

AMBASSADE VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

ROYAL NETHERLANDS
EMBASSY

10 3310 - 10094 S/S
177 DS/6127.12 OT
GEBEIM

No. 3745/GS133/1235 Canberra, 21 december 1961.

Indrukken Peter Hastings omtrent
Nederlands-Nieuw-Guinea en Indonesië.

Dezer dagen lunchte ik te Sydney met de Uwer Excellentie welbekende journalist, Peter Hastings, die mij zijn indrukken vertelde omtrent zijn jongste bezoeken aan Nederlands-Nieuw-Guinea (in augustus j.l. en opnieuw in november j.l. tijdens het zoeken naar Rockefeller, Jr.) en Indonesië. Sommige van zijn waarnemingen openen uiteraard geen nieuwe gezichtspunten, of waren reeds neergelegd in zijn artikelen, doch ik zal niettemin trachten deze zo volledig mogelijk weer te geven, daar zij waardevol zijn als de objectieve indrukken van een buitenstaander, die Nederland wel-gezind is, over een scherpe opmerkingsgave beschikt, en het Nieuw-Guinea-probleem door en door kent.

Indrukken in Nieuw-Guinea.

De Heer Hastings bevestigde mij wat hij destijds reeds in zijn persartikelen heeft neergelegd, nl. dat hij bij vrijwel alle Nederlanders in Nieuw-Guinea gedeprimeerdheid en pessimisme had aangetroffen, zowel te Hollandia als op de buitenposten, en zowel bij civielen als militairen. Hij uitte overigens grote waardering voor het harde werk, hetwelk de ambtenaren onder zeer moeilijke omstandigheden en tegen slechte betaling, verrichtten. De klachten over de slechte betaling waren algemeen. Ik wees er (op grond van inlichtingen ontvangen van de Heer Van Beuge) op, dat daartegenover aanzienlijke vergoedingen in Europa stonden, waarvan de informanten in dergelijke gevallen doorgaans geen melding maken. De Heer Hastings bleek hiervan op de hoogte, doch noemde mij verschillende gevallen van ambtenaren in het veld die zich in zeer primitieve omstandigheden geen compensaties konden veroorloven in de vorm van een radio-gramfoon, gramfoonplaten, tijdschriften, e.d.

Ernstiger dan dit echterachtte hij dat hij bij de meesten geen geloof meer in hun werk aantrof. Allen zijn er van door-drongen dat het Nederlandse bewind binnenkort zal aflopen, en een belangrijke vraag bij hen is: wat zal er daarna met mij gebeuren? Velen hadden dan ook bij de Heer Hastings geïn-formeerd naar de mogelijkheden om naar Australië te emigreren.

Zijner Excellentie
de Heer Minister van Buitenlandse Zaken
te
's-GRAVENHAGE.-

-Slechts-

Slechts bij de Papua's had de Heer Hastings ontluikende hoop over de toekomst ontwaard.

Verdwijning Rockefeller, Jr.

De verdwijning van de jeugdige Rockefeller, hoe tragisch op zichzelf ook, was uit publiciteits-oogpunt het gunstigste wat Nederlands-Nieuw-Guinea had kunnen overkomen. Het gebiedsdeel was door deze gebeurtenis, speciaal in de Anglo-Saksische wereld, op de kaart gebracht, veelal in letterlijke zin; Gouverneur Rockefeller had een zeer gunstige indruk gekregen van het Nederlands bestuur en van de verhouding tussen Nederlanders en Papua's, en had dit welhaast dagelijks op zijn persconferenties tegenover de te Merauke aanwezige journalisten geuit.

Internationale situatie inzake het Nieuw-Guinea-vraagstuk.

Na zijn bezoek aan Nieuw-Guinea, Indonesië en Z.O.-Azië, was de Heer Hastings voor het eerst tot de pessimistische eind-conclusie gekomen, dat Indonesië het gebied op den duur toch in handen zal krijgen. De pressie van het Aziatische nationalisme is té sterk voor Nederland om het alleen te kunnen tegenhouden.

Ik heb niet nagelaten de Heer Hastings er op te wijzen dat zich sindsdien het debat in de Verenigde Naties heeft afgespeeld, hetwelk onloochenbaar een aanzienlijke versterking van de Nederlandse positie heeft teweeggebracht, ter adstructie waarvan ik hem de Uwer Excellentie welbekende winstpunten uiteenzette.

+ + + +

INDRUKKEN IN INDONESIE.

De Heer Hastings was er door getroffen hoezeer de politieke situatie in Indonesië werd beheerst door het denken over de gezondheid van President Soekarno. De algemene verwachting is, dat de President niet méér dan zes maanden à twee jaar te leven heeft. In het afgelopen jaar is de President ook onderzocht door een Australische specialist, een feit hetwelk de Heer Hastings, evenals mij, tevoren onbekend was. Deze zoude Soekarno ten hoogste twee jaar hebben gegeven, mits hij voorzichtig en gematigd leeft. Dit laatste nu doet hij zeer bepaald niet, en men maakt

-hiervan-

Nr. 3745/GS133/1235
vervolg GEHEIM.

hiervan geen geheim: Nasoetion zelf had in een gesprek met Hastings gezegd, dat de President uitsluitend nog leefde dankzij dit (en hierbij had hij een gebaar gemaakt, alsof hij de wijsvinger van de rechterhand in de rug van de linkerhand trachtte te steken). Gevraagd wat hij hiermede bedoelde, verduidelijkte Generaal Nasoetion dat President Soekarno voortdurend hormoneninjectionen krijgt. Dit was ook wel nodig, aangezien hij niet alleen iedere nacht, maar meermalen per nacht, zich aan sexuele uitpattingen te buiten ging.

Naar de indruk van de Heer Hastings beginnen deze feiten hem toch ook kwaad te doen bij de publieke opinie in bredere zin. Het bewind van President Soekarno heeft zich eenvoudig ontwikkeld tot dat van een oosterse despoot, met alle klassieke kenmerken daarvan, zoals ongelimiteerde weelde voor de despoot, een harem, en verwaarlozing van het welzijn van de massa. Dientengevolge zoude de populariteit van de President ook bij de massa zijn verminderd, en deze zou zelfs beu beginnen te worden van de eindeloze Nieuw-Guinea-propaganda.

Opvolging Soekarno.

Onder deze omstandigheden is een soort statische toestand ingetreden, waarin het politieke denken onuitgesproken wordt beheerst door de kwestie van de opvolging van Soekarno. Toen de Heer Hastings aan Nasoetion de vraag stelde, wat er na het heengaan van Soekarno zou gebeuren, antwoordde laatstgenoemde dat dit de "sixty-four-dollar-question" was. Zijn antwoord vervatte hij verder in een Indonesisch spreekwoord zeggende, dat in de schaduw van de waringin geen planten groeien. Om zonlicht te krijgen moeten de planten buiten de schaduw van de waringin groeien, of zij moeten wachten tot de waringin geveld is .....

Zo wacht eigenlijk een ieder op het ogenblik, waarop Soekarno van het toneel zal verdwijnen. Daarna zal de strijd om de opvolging tussen het leger en de communisten ontbranden, waarbij het moeilijk te voorspellen valt, wie van de twee het sterkst zal blijken. Volgens de mening van de Heer Hastings zou dit op het ogenblik waarschijnlijk nog het leger zijn. Hij meende overigens niet dat Nasoetion reeds terstond zelf de positie van President zou ambiëren. Eerder zou hij geneigd zijn een stroman voor het leger naar voren te schuiven. Wel had Nasoetion met zovele woorden tegen Hastings gezegd dat "Soebandrio en zijn rif-raf" ongetwijfeld met Soekarno terstond van het toneel zouden verdwijnen. De oudere politici, zoals Hatta en Soetan Sharir, waren volgens de indruk van de Heer Hastings vergeten, en maakten derhalve geen kans meer.

-N.N.G.-

Nederlands-Nieuw-Guinea en de Indonesische strijdkrachten.

Nasoetion had het opnieuw duidelijk gemaakt, dat hij persoonlijk met de verovering van Nederlands-Nieuw-Guinea geen haast heeft. De Heer Hastings kreeg echter wel dezelfde indruk die in Nederland en Australië heerst, nl. dat hij niet zal aarzelen een eventueel bevel van Soekarno, om tot de aanval over te gaan, uit te voeren.

Onder buitenlandse waarnemers te Djakarta, in het bijzonder militaire, heerste overigens algemeen de opinie, dat de Indonesische strijdkrachten nog niet in staat waren het eiland door middel van een grote aanval te veroveren; wel zou men thans reeds in staat zijn tot gewapende infiltraties op uitgebreide schaal, en zelfs tot het bezetten van enkele plaatsen op de zuidkust, waardoor Indonesië althans een bruggehoofd in Nederlands-Nieuw-Guinea zoude krijgen.

De paraatheid en efficiency van het Indonesische leger was uitstekend, zowel naar het oordeel van buitenlandse militaire waarnemers, als naar de eigen indruk van de Heer Hastings, die enkele oefeningen bijwoonde. De toestand van de luchtmacht daarentegen werd veel minder geacht, doordat de Indonesiërs nog niet het Russische materieel behoorlijk weten te onderhouden. Zijn militaire zegslieden meenden dan ook, dat bij een volledige Indonesische aanval de Nederlandse luchtmacht boven Nederlands-Nieuw-Guinea nog zeker de overhand zou hebben. Mede op grond van deze redenen was de opinie te Djakarta, dat Indonesië eerst eind 1963 gereed zou zijn het eiland militair geheel te veroveren. Dit noemde de Heer Hastings het grootste, en eigenlijk het enige lichtpunt, hetwelk hij op zijn reis had ontdekt.

Nederlands-Indonesische verhouding.

Mijn zegsman zeide mij getroffen te zijn door de gevoelens tussen Nederlanders en Indonesiërs, die hij een van de meest merkwaardige haat-liefde-complexen noemde die hij ooit gezien had. In wezen had hij geen anti-Nederlandse gevoelens ontdekt, althans niet bij de oudere generatie, die thans aan het bewind is. Wel echter zit aan Nederlandse zijde het paternalisme, en aan Indonesische zijde het anti-vader-complex.

Houding Corps Diplomatique.

De Heer Hastings betoonde zich verbaasd en ontsteld over de mate, waarin de buitenlandse diplomaten te Djakarta de Indonesische zienswijze inzake Nederlands-Nieuw-Guinea

-volledig-

Nr. 3745/GS133/1235
vervolg GEHEIM.

volledig hadden geslikt. Hij noemde met name de Amerikaanse, Engelse, Franse en Zweedse Ambassadeurs.

Het eerste half-uur van het onderhoud van de Heer Hastings met de Amerikaanse Ambassadeur was b.v. in beslag genomen door pogingen van eerstgenoemde om de verbijsterende misvattingen van de Heer Jones omtrent de situatie in Nederlands-Nieuw-Guinea weg te nemen. De Heer Jones bleek serieus te geloven dat er voortdurend opstanden gaande waren, dat er een concentratie-kamp bestond, en dat de opstandelingen gezeseld en gemarteld werden.

Ook de Australische Ambassade was volgens hem van hoog tot laag voor de Indonesische zienswijze gewonnen. De Nieuw-Guinea-kwestie is voor deze Ambassadeurs eenvoudig een pion in hun spel om de Indonesische gunst, en met name die van Soekarno, te verwerven.

Het duidelijkst kan men zulks waarnemen gedurende de weekends te Tjipanas, die thans in de mode zijn. President Soekarno nodigthiertoe een aantal leden van het Corps Diplomatique uit, en weigering wordt niet aanvaard. Een vast programmapunt tijdens deze weekends is een dansavond, waar de President zijn zelf-uitgevonden schuifelpas demonstreert en de in de dienst vergrijsde buitenlandse Ambassadeurs hijgend hun stijve ledematen moeten afbeulen om te trachten met de President gelijke tred te houden. Het was meer dan dégoûtant, aldus de Heer Hastings, te zien hoe de Amerikaanse en Russische Ambassadeurs wedijveren om een glimlach van President Soekarno te bemachtigen.

Zienswijze Australische militairen.

In verband met het huidige bezoek van Generaal Pollard aan Indonesië bracht ik nog ter sprake de houding van de Australische militairen t.a.v. het Nieuw-Guinea-vraagstuk. De Heer Hastings zeide mij dat er z.i. onder de militairen, ook in de hoogste militaire leiding, slechts één opinie heerste t.a.v. Nederlands-Nieuw-Guinea, en wel dat Australië er geen belang bij had zich tegen overdracht daarvan aan Indonesië te verzetten. De redenering in militaire kringen gaf hij als volgt weer:

Uit militair oogpunt heeft het bezit van Nederlands-Nieuw-Guinea de betekenis verloren, welke het in de Tweede Wereldoorlog nog bezat. Op den duur komt het grootste gevaar, hetwelk Australië bedreigt, niet van Indonesië, doch van het Aziatische communisme, en met name van China. Het is derhalve voor Australië van het grootste belang om Indonesië te behouden als buffer, en zo mogelijk eveneens als bondgenoot

-tegenover-

tegenover dit opkomende Chinese gevaar. In deze constellatie heeft men zijn hoop gevestigd op de in Indonesië steeds aanwezige anti-Chinese gevoelens, en op het Indonesische leger als hinderpaal voor de overwinning van het communisme. Derhalve is het grootste Australische belang om te trachten het Indonesische leger, en daarmee Indonesië, zoveel mogelijk aan zijn zijde te krijgen. Dit is, in de hier weergegeven zienswijze, voor Australië op den duur belangrijker dan het weghouden van Indonesië uit Nederlands-Nieuw-Guinea, hetwelk waarschijnlijk toch niet zal gelukken, en pogingen waartoe het antagonisme tussen Indonesië en Australië slechts verscherpen. Nasoetion bespeelde handig deze gevoelens in militaire kringen door ze te lokken met het lokaas van een mogelijk Australisch-Indonesisch samengaan tegenover het communistische en Chinese gevaar.

De Heer Hastings verzekerde mij dat dergelijke gevoelens niet alleen worden gekoesterd door officieren van de Inlichtingendienst, zoals Kolonel Graham en Kolonel Hardy, doch ook door de Joint Chiefs of Staff. Ik moge in dit verband herinneren aan mijn vroegere berichtgeving omtrent de opvattingen in militaire kring.

+ + + +

De sombere zienswijze van de Heer Hastings is wellicht wat eenzijdig; met name is daarin niet verdisconteerd de beperkte winst, welke Nederland geboekt heeft in de Verenigde Naties, en met name de krachtige steun, welke het aldaar gekregen heeft gedurende het gehele verloop van de zijde van Australië, en in de slotphase ook van de Verenigde Staten.

Het zou echter onverstandig zijn te ontkennen, dat nochtans veel van wat de Heer Hastings stelt, juist is. Met name mogen wij niet vergeten, dat de Heer Menzies in de afgelopen periode uitzonderlijk ver is gegaan in het steunen van de Nederlandse positie, en verder dan vele Australiërs, zowel in zijn eigen partij, als in de Labour Party, als in militaire kringen, wenselijk achten, zodat wij steeds rekening moeten houden met de mogelijkheid, nu de positie van de Heer Menzies door de verkiezingen aanzienlijk is verzwakt, dat het totnutoe in Australië voor ons zo gunstige getij weer tegen ons kan gaan keren.

-Ik-

Nr. 3745/GS133/1235
vervolg GEHEIM.

Ik moge ter bescherming van mijn bron wel de grootste voorzichtigheid verzoeken ten aanzien van sommige der daarin vervatte mededelingen.

DE AMBASSADEUR:

(J.G. de Beus)

P.S.

Met betrekking tot de gezondheid van President Soekarno zij nog vermeld dat Sir Arthur Tange mij mededeelde dat Generaal Djatikoesoemo hem in het vliegtuig van Kuala Lumpur naar Singapore had verteld, dat de operatie van Soekarno te Wenen slechts gedeeltelijk en tijdelijk de ziekte van de President had verholpen.

N.B. De Marine-Attaché heeft het gedeelte van dit rapport van militair belang aan zijn superieuren bericht.